

# NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben minden szombaton. Hónapos díj: 4 ft   Fél évre ..2 ft	Főszerkesztő és laptulajdonos: <b>Dr. KOMLÓSSY FERENCZ.</b>	Szerkesztőség és kiadóhivatal: <b>BUDAPEST</b> VI., Éresek-utca 2. szám.
Felelős szerkesztő: <b>ZELLIGER VILMOS.</b>		Főmunkatársak: <b>Cenner Lajos és Györfly Lajos.</b>

TARTALOM: Törekvések. Nemo. — Hazánk kisednevelés-ügyének rövid áttekintése. — Az álló-írás tanítása. Czike Imre. — Tárca: Csak egy krajczár! Szokoly István. — Irodalom és művészet. — Gyűjtés. — Vegyesek. — Rövid hírek. — Hirdetések.

## Törekvések.

Bármennyire tessenek is mindazon mozgalmak, melyek a legutóbbi időkben a magyar kath. tanügyet és tanítóinak jobb jövőjét reménnyel kecsegtetik, őszintén megvallva az igazat, engem nem elégitenek ki.

Ha végig tekintek eme mozgalmakon, mindenütt csak ragyogó eszmékre találok azok kivitele nélkül. Már pedig az eszme, ha gyönyörűsége az eget ostromolja bár, annak kivitele nélkül nincs a haladásnak taposott ösvénye, nincs az ügynek pozitív története.

Az eszme kivétel nélkül hulló csillag, mely fényes ívet hagyva maga után, pillanatnyi fény után az éj tengerébe merül.

„Igy vagy úgy volna jó” még mindig csak stagnálást jelez. Hanem igen is az elfogadott jósnak a tényleges eszelekvésbe való átvitele már jelzi a munka kezdetét s továbbra annak áldásos folyamatban létét.

Közeledik a magyar nemzet ősei vérével áztatott földön való ittlétének ezredéves ünnepe, midőn minden magyar szívében az ősi erény tűzének lángja magasra csap fel, hogy a hazaszeretet oltáránál halál rebegjen ezredéves állami létének megérhetéseért a népek Gondviselőjének. Ezen ünnep nemesak nemzeti, hanem a katolicizmus államalkotó és fenntartó erői történetének is ünnepe. Vajjon nekünk kath. magyar tanítóknak nem kétszeres kötelességünk-e a nemzet szent ünnepén sarkalatos nemzeti létünk s hivatásunk trikolorjával a szentelt helyen megjelenni, hová dicső múltunk viszontagságteljes története s a művelt népek nagy államai megilletődő kegyelettel tekintenek fel!

Oh igen, minden magyar kath. tanítónak a lelkesedés örömtengerén ringó honszeretet sajkáján még veszek ellenében is kétszeres erkölcsi erővel kell a révpartra törekedni, hol a magyar nemzet állami életének multja, jelene és jövője az igazi művelődés eszményét jelző kereszt tövével e két számban forr össze: 1000—2000 létév. Mert magyar és katolikus!

Lelkem elandalog a jövőbe s látom azt a káprázatos jelenetet, midőn a magyar nemzet kath. tanítói mind egy szívvé-lélekké egyesülve, hatalmas falanxban vonulnak a ragyogó kupolájú bazilikába. Oltára előtt leborulva látom az ország főpapját, kinek harsány »Te Deum laudamus« intonálása után a magyarul »Téged Isten dicsérünk« könnyekig megható imáját s dallamát énekeljük.

Mily szép, mily nagy, mily csodaszzerűen fenéges hulló gondolatim látománya, mely elragad lélekben a jövőbe, mert ki tudja, testemet az ünneplő föld hantjai takarják-e addig?!

Egy bizonyos, hogy a magyar kath. tanügy és tanítók arányosságára iránt tanúsított lelkesedésemel nincs idő, nincs ember, mi vagy ki kimárná abból a szívből, melyet enyémmek mondhatok s ez adja a tollat kezembe a jó és áldásos ügynek szolgálva nézeteimnek kifejezést adni.

Csak a minapában hangzott el egy bennünket szomorúan jellemző panasz, hogy a kath. tanítók kétharmada közönyös. Hát biz ez igaz. Ámde a panasz elhangzása után kutatták-e, vajjon ez átkos közönynek mi a tulajdonképeni oka? Nem. Leszek bátor én azokat megmondani.

Az első: a tanítóink között nagyon is elhatalmasodott s a kath. keresztény tanon kívül álló úgynevezett modern liberalizmus felfogása;

a második: egyesületi életünk és a centraliztikus törekvések közös munkásságának nagyon is érezhető hiánya;

a harmadik: országos szervezetünknek nemesak hiányos volta, hanem végtelen gyengesége is.

Hogy megmutassam, miszerint igazam van, mind a háromra reflektálni fogok.

Ugyan ki ábrándozhatik arról, hogy a kath. iskolákban működő tanítók egyszersmind kath. érzületűek is? Istenem, tisztelet a kivételeknek, de sajnos azok három-negyedrészre mind a modern liberális elveknek hódol s ha külsőleg katolikusoknak is látszanak, bensőleg a kath. irányelveknek határozottan gyűlölői. Vannak tapasztalataim s az életből merített példákból tudnám bizonyítani állításomat. És sokan ha kérdőre vonatnának, bi-

zony-bizony képesek volnának katholicizásokat megtagadva ál-elvek mögé rejtőzni. De ennek is megvan az indító oka, hogy miért vannak oly sokan és ilyenek? Mert Uraim, mi mindig csak jóhiszeműségben éltünk s e jóhiszeműség téllenségre kárhozhat. E téllenség kirívó példája, hogy nincs ellensúlyozó egyházi, hivatalos tanügyi lapunk. Vannak ugyan korrekt szellemben irt kath. tanügyi lapjaink, de ezek csak buzgóbb tanítóink magánlapjának tekintendők s ha hivatásukat még oly híven töltik is be, nem képesek minden tanító szellemi otthonába járulni, mert azok meghozatása a tanítótól függ, ki egyébként is olvasván (ha ugyan olvas) más szellemű tanügyi lapokat, édeskeveset tördök a kath. paedagógiával. Innen van, mint egy ízben reámutattam, hogy kath. tanítóink alig két ötödrésze járát kath. tanügyi lapot, de innen van azután az is, hogy kellő ellensúlyozás hiányában a tanító kath. értékéből oly sokat veszít.

E bajok orvoslására nincs célravezetőbb indítványom, mint egy országos központi irodából kiindult kath. tanügyi lapnak szerkesztése, mely lap mint hivatalos organum az összes kath. tanítók ingyenlapját képezné. Nemcsak országos kapcsolatot volna ez az egyetemesség fenntartására és erősítésére, hanem szellemi világossága elárasztaná összes kath. tanítóink lelkét s kevesbitené azok számát, kik csak azért, mert kath. iskolákban működnek a keresztény tannal nyílt ellentétben levő pogány böles szavait hangoztatják: Quem dii odere praeceptorem fecere.

A másodikra nézve azt kérdelem, miben is áll egyesületi életünk? Biz az legtöbbszörre egyhangu belügyek elvégzéséből s ha érdekesekek akarunk lenni, anyagi viszonyainkról való sopánkodásból áll. Elismerem én azt, hogy a tanítóknak van nagyon is

méltányos indokuk fizetésük érdekében minél szélesebb körű mozgalmat indítani, de azt folytonos jajgatással fűszerezni nem tartom helyén valónak, azután meg az egyesületi életben előbbre való az önképzés, melylyel minden tanító pályájának, önmagának és egyesületének, első sorban egyházának s hazájának tartozik. Lerója-e ezen tartozását? Felelet: csak csekély részben. Miért? mert szervezete a centralisztikus törekvés hiányában kizárja a főcélét, az egyetemességet, s részbeni munkássága is meddővé válik.

Ezen állításom bebizonyítására nem utalok másra mint az általános tanítói testület által elért munkaeredményre. Tessék a tavalyi IV-ik egyetemes gyűlés naplókönyvét átlapozni s önök velem együtt be fogják vallani, hogy a liberális tanítók szervezetükben a centralisztikus törekvés által nyert munka-eredményre büszkék lehetnek. S mi? Hogyan?! hisz nemcsak hogy centralisztikus törekvésünk nincs, de léteznek egyházmegyék, hol még egyesületek sincsenek s léteznek egyházmegyék, hol még az egyházmegyei egyesületek a központot is nélkülözni kénytelenítettnek, mert nincs egyházmegyei központjuk.

Feltéve, ha minden egyházmegye bírná is azon egyesületi szervezetet, melylyel Veszprém egyh. m. bír, az egyetemességet nem tükrözné vissza, mert a hány egyházmegye, annyi széttagolt tantestület volna s kellő kapcsolatot országos érdekeket csak részben szolgálna. Pedig azt mindenki belátja, hogy a részbeni szolgálat csak részleges eredményt vihat ki, holott nekünk, ha valamikor, ugy most kell válllvetve működnünk s működésünknek országos jelleget adnunk. Miért? mert egyedül a centralismus kifejlése az az erő, mely szembe szállhat bárhonnán jövő s bármínemű támadásnak.

## TÁRCZA.

### Csak egy krajezár!

Krajezárból lesz a forint,  
És fillérből a korona.

Az esztergomi deák-életnek egyik fő nevezetessége a párkányi vásár. Ha mindent elfeledve is annak a kedves városnak emlékeiből, melyek őt egykor odafűzték, ennek az egynek (no meg a kedves tanárainak) emlékét megtartja a sírig.

Mintha még most is hallanám azt az állatsereglet-mutogatót, aki így csalogatja bemenetre a kint állókat: »Tesik, tesik, lú a lú, sáskamadár, elefántedisznói, csak tiz krajezár!» Ilyen reklámnak nem állhat ellen a deák szíve. Mert habár szerettük a gesztenyét, de a kíváncsiság győzött a gyomor felett, s odaadtuk az utolsó tiz krajezárt is a esoda-állatok látásáért. Csak kijövet sirattuk meg az »elnézett» csemegét; leginkább azért, mivel a vélt egyesített disznó-elefántot nem láhattuk, mert csak a rossz magyarsággal kiejtett reklám párosítá azokat össze.

Én nem kívánok ilyen nagyszögű reklámot csapni, mert nem is mutogathatnék semmit (ha csak nem kíváncsi valaki azon problema megfejtésére, miként lehet egy intelligens családos embernek a mai korban háromszáz forintból megélni?). Megelégszem én annak a tizedrészével is, azért nem is kérek tőled kedves pályatárs többet, csak egy krajezárt. Amint mondom, csak egyetlen egy krajezárt. . . .

Ugy-e nem sok? de nemcsak tőled, hanem minden tanulóidtól is. Ugyan mire már megint? kérdezed. Hát a kath. tanítói árvaházra, édesem. Arra ám! Figyelj csak. Mult hóban szerencsés lehettem résztvenni a bizottsági gyűlésen. Hallanom kellett, hogy még igen soká lesz meg a szükséges tőke, ha így gyűl mint most, különösen tőlünk tanítóktól; azon tőke, melynek kamataiból a mi vérünk árváiról akarnak illően gondoskodni.

Hidd el, ugy fájt a szívem s leginkább azért, hogy miért nem bírtam Széchenyi vagyonával; mert így példáját követhettem volna. »Egy évi jövedelmem áldozom a szent célra«. Elgondoltam, ajánljam fel az enyémet? nem sokat lendítenék vele az ügyön; mert a kamataiból alig jutna egy árvának is félcezipőre.

De ha ezt el akarjuk érni, elsőben is minden törekvésünknek oda kell irányulni, hogy a közel jövőben teljes működésében üdvözöljük a kath. magyar tanítók országos központjában annak központi irodáját. E nélkül minden egyetemességre való törekvésünk kárba veszett.

Ha lesz központunk, lesz olyan áldásos tanító egyesületi centralismusunk, melynek alapjára felépíthetjük a kath. tanítók egyöntetűségét. Ez pedig megteremti a tanügyi élet ernyedetlen munkásságát s virágzásra juttatja mindama intézményeket, mik sorsunk jobbítását mozdítják elő.

Ennek elérésére idő- és szükségszerűnek tartom, hogy a már működésben levő egyesületek a tavaszi közgyűlésen hangoztassák az egyetemességet s ennek nélkülözhetlen kiegészítőjét, a központ felállítását. Továbbá, a mely egyházmegyékben akár az egyházmegyei központ, akár a kath. tanítói egyesületek még nem állítottak fel, az arra hivatottak által azok a legközelebbi jövőben felállíttassanak.

Ez utóbbiak részben pótolhatják ama hiányt, mely miatt oly gyengék vagyunk.

Én a kath. tanügyet egy nagy és jól rendezett méhesnek szeretném ismerni. Maga a méhes épülete volna a központ, kast elhelyező polczai az egyházmegyei központok s a kasok az esperesi kerületenkint egyesült tagjainak egylete, melyben a munkás méhek maguk a kath. tanítók, kik szorgalmukkal az igaz, szép és jó mézdús virágaira a hit, remény és szeretet szárnyain szállva nemcsak önmaguknak, hanem egyházuknak és a hazának is édes mézet gyűjtenek s mint szorgalmas méhek vigan repülének a kiállítás nagy művelődés csarnokába, hogy bebizonyítsák közös és egyöntetű munkásságuk mélyreható eredményeit.

Hanem gondoltam én egyet: ha nincs meg a tőke, szerezzük elő évenként annak kamatait. De hogyan? Csak egy krajezárt édesem! Engedd meg, hogy számíthassak egy kissé. Van tizenkétezer kath. iskola, átlag ötven elemi és husz ismétlő tanulóval. Ha mindkét nembeli tanuló csak egy krajezárt ad és te talán nem is adnál semmit, csak a jó akaratodat, összejön, azaz összejöhetne tizenkétezer iskolát számítva 70 kr-jaival = 8400, azaz nyolczvezernégyszáz forint, vagy mondjuk: tizenhatezernyolczszáz korona, mivel ez a gyűjtés ugyis a jövő évi költségvetés számlájára esnék. Ez az összeg közel kétszázezer forint tőke kamatainak felel meg. Nincs igazam? Pedig csak minden személy egy krajezárt. . . .

No, ha ezt sem tennéd meg, akkor ne zúgolodj többé sorsod miatt, mert azt, melyben vagy, ha nincs benned kartársi szív, bizony-bizony megérdemled. Hogy segítsenek mások rajtunk, mikor mi nem segítünk egymáson?

Aki ezen egy krajezár ellen még szólni akar, az jobb ha nem is szól. Én sem szólok, hanem leteszem a garast és azt mondom: van 74 tanuló és 25 ismétlősöm, csekély magammal együtt épen száz, azért itt a forint ezen czim alatt: »Az ipoly-

Idealistának gondolnak? Leteszem tollamat, de biztosítom önöket, ha szavaim nem találnak visszhangra, mint vert csapat vonulunk oda, hová egyébként diadallal kellene bevonulnunk: állami életünk ezredéves fennállásának emlék-ünnepére, hol — mitől félek — újjal mutatnak reánk, hogy voltunk, de nem vagyunk. — Dixi. *Nemo.*

## Hazánk kisednevelés-ügyének rövid áttekintése.

Hazánkban az első óvoda 1828-ban alapított gróf Brunszvíck Teréz által Budán, a II. kerületben, mely későbbben megszűnván, a most fennálló óvodák közül legrégebbi ugyancsak a fennemlített nemes grófnő által 1829-ben alapított besztercebányai ezüst-utcai kisedóvó-intézet.

Az azóta lefolyt hat évtized alatt megdöbbentően csekély haladás történt e téren, ha a mult évről összeállított statisztikai adatok numerusait vizsgáljuk, a melyek szerint az egész ország területén létező óvodák, állandó és időleges menedékházak száma mindössze 844, melyek közül községi jellegű 284, egyesületi 231, magán 102, r. kath. 84, állami 71, alapítványi 42, lutheránus 19, kálvinista 4, izr. 4, görög-kel. 3. Az összes intézeteket 56.746 gyermek látogatta, kiket 844 vezető gondozott, még pedig 36 férfi, 720 nő és 88 apáca. Legtöbb rendszeres óvoda van Pest-, Bács-Bodrog-, Nyitra- és Pozsony-megyékben, menedékház pedig Borsod- és Szatmármegyékben van legnagyobb számmal.

A kisedóvó-intézetek csekély létszámának oka a 40-es és 50-es évek politikai viszonyaiban s a magyar nép erős konservativizmusában is kere-

balogi róm. kath. iskola 74 elemi, 25 ismétlős tanulója és egy tanító: egy forint.

Most pedig jegyezd meg kedves pályatárs, hogy az egyetértésben és összetartásban van a nagy erő: ennek az igazi keresztény katolikus kartársi összetartásnak látható jele — kérlek — legyen ez az egy krajezár.

Akkor majd annyi szív érez egyet, annyi szív bir részvétellel közös sorsunk iránt, annyi szív nem hagyja el kartársai árváit, annyi szív ad bizonyosságot, hogy érdemes a kath. tanítói névre, és annyi szívért küldnek egykor égbe hó imát az árvák, a hány pályatárs megérti a hívó szót, és siet magáról bizonyítványt adni.

Én nem hiszem, hogy a jó szót be ne fogadnátok, hisz ti sokkal jobbak vagytok, mint mások azt hiszik. Mutassátok meg, hogy nekem van igazam. . . . És ne feledkezzetek meg a tanítók árváiról! Ha nincs még meg a tőke, elő a kamatokkal. Pályatársak! tőletek és tanulóiktól csak egy krajezárt! Isten megáldja fáradságtokat. Fel tehát a munkára. Tessék, tessék, éppen most kezdődik: csak egy krajezár! *Szokoló István.*

sendő, a mely minden új intézmény létrehozásától idegenkedik, főként ha az anyagi áldozattal is jár.

Eötvös báró a kitünő philanthrop, midőn az 1868: 38. tvczikket megteremtette, jóllehet nemes lelkének egész melegével szerette volna felölelni a 6 éven alul levő gyermekek nevelését is, ezt még akkor nem tehetette, szerintem helyesen, a már meglévő s nagyszámú népiskolák fejlesztését s illetve azok rendezését és megszilárdulását tűzvéni ki első feladatául. Népoktatásügyi alkotásainak eredményét korán bekövetkezett halála miatt meg nem láthatta; s hogy azok még egy negyedszázad múlva is a törvények végre nem hajtásának következtében, a befejezetlenség, bizonytalanság és szegénytelen nyomorúság bélyegét fogják magukon viselni, erre bizonyára nem is gondolt.

S most, midőn az 1868: 38. tvcz. végrehajtása ügyében új törvény hozatalát tartja szükségesnek a kormányzó hatalom, ezzel egy időben a kisdednevelés ügyét is törvényileg rendezzi, kötelezővé tévén a kisdedek rendszeres nyilvános neveltetését akkor, a midőn a 25 év előtti népisk. tankötelezettségi törvény is végrehajtásra vár, szerintem elhibázott lépés.

Mert bármily örömmel üdvözölje is a közvélemény a fontos kisdedóvási törvényt, azt hiszem ezzel még addig várhattunk volna, míg a népiskolai törvények keresztülvitvén, a népoktatásügyi teljes megszilárdulást nyer.

Egyébként arról, hogy a kisdedóvási törvény mennyire illuzórius s mennyire nem fog az eléje tűzött főfeladatnak, a magyarosításnak, óhajtott mérvben megfelelni, erre nézve eklatáns bizonyítékul szolgál *Plachy Bertalan* Trencsén-megye jeles tanfelügyelőjének a megyei közigazg. bizottságnak szeptemberi ülésén tett hivatalos feljajdulása, melyet egész terjedelmében közlünk, s a melyben elősorolt törvényes nehézségek, hazánk összes szegényebb vidékein útját szegik a kellő számu kisdedóvók felállításának.

*Plachy Bertalan* tanfelügyelő beszámolt jelentésével a kisdedóvásra vonatkozó törvény végrehajtásáról. Szomoruan konstalálja, hogy a törvény jótékony hatása alól a 463 km. területű, 244.919 népességű Trencsén-vármegye egészen ki lesz vonva, a miben nemcsak a humanitásnak, hanem Trencsén-vármegye kizárólag tótajkuságánál fogva a magyarosodás ügyeinek is lesz vesztetni valója, mert ily viszonyok között nemcsak a jobb felekezeti iskolák hatása nem lesz teljes, hanem a 33 állami s 27 községi iskola is csak fél munkát teljesíthet. A törvény kellő végrehajtásának nemcsak Trencsén-megyében, hanem bizonyára az egész felvidéken egyenes útját szegi annak 18 §-a, a mely szerint kisdedóvó, állandó vagy ideiglenes gyermekmenhely kötelező felállítása nemcsak 15, illetőleg 10 ezer s ezen alóli adóhoz, hanem a 20 százaléknál kisebb községi pótlékhoz is van kötve, már pedig annál kevesebbel terhelt község Trencsén-megyében nincsen. A törvény hatása Trencsén-megyében csak mikroszkopikus módon fog nyilvánulni, így Trencsén sz. kir. város. mint megyei székhely, törvényszerű kötelezettségénél fogva állít egy második községi

jellegű óvót, nemkülönbén Zsolna nagyközség, Zay-Ugrócezon s Rajecz községekben a helyiség felajánlása s jelentékenyebb községi hozzájárulás folytán állami költségen egy-egy állandó gyermekmenedékhely fog keletkezni, mivel az eddigi 8 óvoda négygyel gyarapodik. A községi képviselőtestületekkel felvett, azok teljes tehetetlenségét igazoló jegyzőkönyvek oly kérréssel terjesztetnek fel a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy legalább járás és szolgabiroisági, eddig kisdedóvóval el nem látott, de vidékük forgalmi főpontjait képező székhelyeken, így Illaván, Puchón, Vágbeszterczén, Nagy-Bittsen és Csaczán kisdedóvókat, az állami iskolákkal bíró többi községekben s jobb felekezeti iskolák mellett állandó, illetőleg ideiglenes gyermekmenedékhelyeket állítson fel állami költségen. —ff.—

### Az álló-írás tanítása.

III. Az álló-írás gyakorlása itt minálunk is meg lehetős széles körben alkalmazást talált már rég időktől fogva; az a nagy érdeklődés melylyel a most megindult mozgalmat kísérik, minek tekinthető másnak, mint a vele való rokonszenvezések és a benne rejlő minden irányu előnyök elismerésének. Csak az a dolog, az az eszme nyerhet szélesebb körü elterjedést, és számíthat arra, hogy életerős talajba vési magát a közvélemény meggyőződésében, a melyben őszinteséget, igazságot és az igazság számára meggyőzőt találnak az emberek.

A »ma« embere a mily erős gyakorlati érzéssel bír annak elbírására, vajjon helyes-e valamely megindult áramlat, vagy csak silány értéknélküli humbug, époly elővigyázatos, mondhatni bizalmatlan vélekedésének és szavazatának odaitélésénél. Annyival inkább fényesebb bizonyíték tehát az a bizalomnyilvánítás az álló-írás érdekében, mert dacára rövididejű létjogosultságának, már is akadt a szélrózsa minden irányában pártfogókra és terjesztőkre. Maga a fő- és székváros tanácsa és a vidéki tanügyi hatóságok is lelkes pártfogásukba vették ugyannyira, hogy most már az ország minden részében tehetnek kísérleteket és mondhatnak értéke felől érdemleges ítéletet is. Ez által felderül a való, mert a gyakorlat értékesebb, míg az elmélet egyoldalú.

Mondottam már, hogy az írás kérdését (általában véve) napirendre vetette az iskolai egészség-tan, és napirendre vetették a szemorvosok. És mióta az egészség-tan az iskolára irányozta figyelmét, nyilvánvalóvá lett, hogy az iskolában a tanulók testiépességét egyrészt a hátgerincz elgörbülésének, másrészt a szem romlásának veszedelme fenyegeti.

Ne értelmezzük azonban e mondott szavakat akként, hogy talán a nevezett bajok egyedüli kuforrásaul csak is az iskola tekintendő, mert akkor nagyon ferde irányban keresnők az álló-írás tanításának szükségességét, hanem méltassunk figyelemre minden körülményt, melyet az egészség-tan mint olyant megjelölt, melyek e rendellenességek létrehozásában szerepet visznek. Az egészség-tan pedig e szerepvivők közé oda helyezi az iskolát is;

azonban mindezeket nem kizárólagosan az ő szám-lájára írja fel, mert hisz ezekben része van egy a hajlandóságnak, mint az öröklékenységnak, a dajkaság idejének, az egészségtelen levegőjű lakásoknak, a hiányos táplálkozásnak stb. stb. Látnivaló tehát, hogy mennyi baj összehatása játszik itt közre. Mindenesetre azonban, mivel paedagogusok épügy, mint doktorok is foglalkoztak az iskoláz-tatás ezirányú káros behatásával, érdemes lesz nekünk is megismerkednünk e bajok mibenlétével.

Lássuk mindenekelőtt az iskola rossz irányu behatását a test-, illetőleg a gerincz-elferdüléseknél.

Készségesen elismerjük, hogy a tanuló testi épsége nem kizárólag az iskolában romolhatik meg, azonban azt meg egész határozottsággal állítjuk és bizonyítjuk, hogy igenis az iskola nagyban hozzájárul és elősegíti egy a hajlandóság, valamint más egyéb kívülről jövő hatások érvényre jutását. Az iskolás-gyermek általán véve sokat kénytelen ülni, és bármennyire figyelmeztessük is az egyenes ülés előnyeire, és bármiként riasszuk is vissza a rossz testtartás, a helytelen ülés veszedelmes utókövetkezményeire, mégis csak visszakerül újra meg újra a neki pihenést adó támaszkodásba, mely majd a mellkason, majd a bal, majd a jobb káson ígér pihenést. Egyszóval belegörnyed a hibás ülésnek vagy egyik, vagy másik formájába.

Különösen kész alkalom kínálkozik neki a támaszkodva pihenésre, az írás-órák alkalmával. A figyelmes szemlélő bizonyára észrevette már azt, hogy az írás-órák a legváltozatosabb képét nyújtják a test tartásának. Az ezen irányban eszközölt vizsgálódások alkalmával arra a tapasztalatra jutottak, hogy az író-füzet helyzete nagyban befolyásolja a test tartását.

Ezen szempontból bírálva a dolgot, írás alkalmával négyféle fekvését különböztethetjük meg a füzetnek, u. m.: egyenes és ferde középfekvés, egyenes és ferde oldalfekvés. — Közvetlen a gyermek előtt a füzet helyzete lehet álló középfekvés, a midőn az írófüzet vonalainak iránya párhuzamos a pad írólapjának szélével, és másodsor lehet ferde középfekvés, a milyen a dülő-írás alkalmával van a füzetnek. Ha most már a füzetet jobb-kéz felől helyezzük el, előáll a két (álló és ferde) oldalfekvés.

A gerincz elferdülése, az iskola szempontjából csupán két irányban bír fontossággal, t. i.: a test középvonalától balra, vagy jobbra történő elhajlása által.

Midőn a gyermek ír, akkor a pad írólapjára és részben a füzetre is balkarjának csak a kezeféjét helyezi, alkarja pedig a pad írólapja mellett lelóg, ugyanígy, hogy néha a térdére támaszkodik könyökével. A jobb kar alkarja a pad írólapjára támaszkodik, s épen ezen pihenés-jellegű támaszkodás következtében a jobb lapoczká erősen kiáll, a jobb bordák kifeszülnek, domborúak lesznek ellenben a bal bordák és a mellkas ballfelé összelapul. Ezen helyzetben a gerincz iránya jobbfelé hajló. Balra domborul a gerincz azon helyzeténél az írásnak, melynél a gyermek mindkét karját fenntartja

a pad írólapján, de oly formán, hogy bal vállát feljebb tartja, míg a jobbat mintegy behúzza. E helyzetekkel minden tanítónak ósmerősnek kell lennie, s bármennyire védekezzék bárki is e vádakkal szemben lelkiismeretességével, továbbá azzal, hogy állandóan résen léve, e helyzetek megakadályozhatók, azt csak figyelmeztetjük arra, hogy az a gyermek mégis csak talál módot és alkalmat arra, hogy a fentnevezett helyzetek valamelyikével kísérletet tegyen. S már magában véve az: hogy mindég résen kell lennünk és őket figyelmeztetnünk, ez figyelmessé tehet bennünket arra, hogy a gyermekeknek megvan az érzékük és hajlandóságuk az egészségtelen helyzetek egyikéhez, másikához. No és ha az iskolában nincs alkalma hajlamait és érzékét kielégíteni, tessék csak odahaza megfigyelni őt, ahol nincs mögötte a jóakaró figyelmeztető, a tanító. Hogy azután ezek a megszokáson alapuló hibák folyton öregbednek, s hogy egész életén hu kísérői lesznek, ezeket bizonyítani, erősíteni feltesznek találok.

E helytelen ülések okozta rendellenességekhez, melyeknek káros következményeit csak a gerincz elferdülésénél tüntettük fel, még ezen felül más irányu nem kevésbé komoly és egyaránt veszélyes hatások járulnak, melyek az összenyomott belső nemes szervek betegségében jutnak érvényre.

(Folyt. köv.)

Czike Imre.

## Irodalom és művészet.

— **Az állami kiseddóvónő képző-intézetek szervezeti szabályzata.** (Kiadatott a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszternek 1892. évi aug. 26-án 29,983. sz. a. k. rendeletével.) Ára 40 kr. Kiadja az *Eggenberger-féle* könyvkereskedés (Hoffmann és Molnár) Budapesten. — Hasonló alakban ugyanott megjelent: *Törvény a kiseddóvásról* (1891: XV. tvczikk) Ára 20 kr.

— **Jezsuita mesék.** Művelődéstörténeti adatok Irta *Duhr* Bernát. Magyarra fordította *Rózsa József*. IV. füzet. Ára 65 kr. v. e. sacra. *Tartalma*: 16. Schall Ádám atya házassága. — 17. A jezsuitarend eltöröltetése bizonyítja annak közveszélyességét. — 18. A zsarnokot meggyilkolni szabad — hírhedt elv — a jezsuiták találmánya. — 19. Király-gyilkosok a jezsuiták szolgálatában. — *Rózsa József* plébános úrnál *M.-Bánhegyes* (Csanád m.) kaphatók: 1. Forradalom, Hohosztól. Két nagy kötet 4 frt. — 2. Voltaire, Kreitentől. Két kötet 2 frt. — 3. Shakespeare és a kath. vallás. 80 kr. — 4. A szabadkőművesség czélja és rendszerei. 80 kr. — 5. Jezsuita mesék I—III. füzetek egyenkint 65 kr-ával. Sacerdotibus e. s. — Ezeket kívül egyedül nála rendelhető meg: »A kath. vallás tan-könyve«.

— **A Szent-István-Társulat kiadványai.** 1. A Szent-István-Társulat *naptára* az 1893. évre. 32-ik évfolyam. Ára 30 kr. (1892-ik évi tagilletmény.) Kedves naptár, mely főképp az által nyer jelentőséget, mert az ujonnan kinevezett püspökök *Vasszary* Kolos hercegprimással élükön, jól talált arcképeit és rövid életrajzukat hozza. A nép bi-

zonyára szívesen veszi meg e naptárt, bár szerény véleményünk szerint nem ártott volna legalább egy rövid elbeszélést és egy kis kosár adomát is belészorítani, amilhez minden naptárnál hozzá vagyunk szokva — 2. *Népiratkák.* — 61. *A két czinkos.* Elbeszélés, írta *Czeczkó Antal.* ára 3 kr. — 62. *A becsületesség jutalma,* vagy: Legjobb az egyenes út. Elbeszélés, írta *Murk István,* ára 5 kr. — 66. *A koleráról,* írta dr. *Kontúr Béla,* ára 2 kr. Különösen ajánljuk terjesztésre. — 70. *Az új pénz,* vagyis a korona-érték népszerű ismertetése, írta *Győrffy János* (lapunk munkatársa), ára 6 kr. — Könnyű, népies irányánál fogva a nép között való terjesztése annál is inkább kívánatos, mert az új pénz behozatala alkalmával bizonyosan akadnak majd olyan emberek, kik a népet rászedni megkísérik. E füzetke áttanulmányozása után azonban, különösen a 6. átszámítási táblázat segítségével az ilyen dolog teljesen lehetetlen lesz.

— *Missa duarum vocum.* (Mise két énekhangra) Hennig Alajos Jézustársasági atyától. Kapható Kalocsán a »Hirnők« szerkesztőségénél. Ára 50 kr. Ezen szép és könnyű misét, mely kifogástalan egyházas stílusa, praktikus beosztása és a teljes szöveg földolgozása által minden művészi és liturgikus igényt kielégít, különösen gimnáziumoknak és tanítóképezdeknek legmelegebben ajánljuk. Igen ajánlatos volna, ha szerző orgona-kíséretet is írna hozzá.

#### — Előfizetési felhívások:

**Oka-e az iskola az országban elharapódzott corruptiónak,** s ha igen, mennyiben és minő eszközök által akadályozható meg annak terjedése? című művecskére, mely 3 ivre terjed és ára 32 kr. Írta Józsa János tanító Deésen (Szolnok-Doboka-megye).

**A hitelmezés tan elemei** III. kiadására. Fonyó Pál a »Kath. Hitoktatás« szerkesztője. A mű terjedelme 12½ iv. bolti ára 80 kr. A megrendelések Löwy Lajos könyvkereskedésébe küldendők Ó-Becsére.

**Bourdaloue és Massillon nyomán készült »Egyházi szent beszédek«** II. füzetére. Az I. füzetben közölt sz. beszédek mindenfelé általános tetszésben részesültek, s a kritika a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott felőlök, mi lehetővé tette, hogy ezen egyházi sz. beszédek II-ik füzeté is sajtó alá kerülhet. A II-ik füzet 6 és fél nagy ivnyi terjedelemben 13 vasárnapi sz. beszédet tartalmaz, tiszta nyomással, csinos, izléses kiállításban. Ára 60 kr., vagy két sacrum elvállalása. Szalay Sándor, székes-egyházi hitszónok, tanítóképezdei tanár és lelki igazgató Szatmárt.

**»Himzöminta-csarnok«** című, havonként kétszer megjelenő szaklapra, mely a női kézimunkák, illetve kizárólag a tűvarrás és himzéshez okvetlen megkívántató rajzminták kiadásával fog foglalkozni. Szerkeszti: V. Fintha Dénes rajztanár Pécsen. Előfizetési ára a mellékletek egy-egy példányával egész évre 7 frt, a mellékletek kettőzött (4-es) példányával egész évre 9 forint. Egyes példány ára 35, ill. 40 kr.

— **Egyházi szerek, zászlók, lobogók, kegytárgyak, képek és könyvek** beszerzésére ajánljuk

**SZÜTS és TÁRSA** műintézetét  
Budapesten, hatvani-utca (Dreher-palotában).

Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

## G y ű j t é s

a kath. tanítók orsz. árvaháza s aggjainak menedékházára:

Ibolybalogi r. kath. iskola: 74 elemi, 25 ismétlő tanuló, 1 tanító . . . . .	1.—
Eddigi gyűjtés . . . . .	12086.63
és 2 drb arany.	
Összesen . . . . .	12087.63
és 2 drb arany.	

Közli: *Zelliger Vilmos,* pénztárnok.

## VEGYESEK.

**Az első feeske.** A kalocsavidéki róm. kath. tanítóegyesület szeptember hónapban tartott őszi közgyűlése alkalmából, a bács-tiszavidéki tanító egyesület azon átiratát tárgyalva, melyben felkéri a kalocsai rokonegyesületet, hogy hozza újra szönyegre a kath. tanítók orsz. gyűlésének megtartását, elhatároztatott, hogy az egyesület e tárgyban dr. *Komlóssy* Ferencz esztergom-főmegyei főtanfelügyelővel, mint a kath. tanítók országos gyűlését előkészíteni hivatott bizottság elnökével, érintkezésbe lép. Üdvözljük az őszi tanítóegyesületi közgyűlések ez első megnyilatkozását, a melyet vajha minél előbb a többi kath. tanító-egyesületek hasonló nyilatkozatai követnének!

**Jegyzők árvaháza.** A hazai közs. és körjegyzők pár év előtt mozgalmat indítottak meg egy orsz. jegyzői árvaház alapítása érdekében, mely célra rövid idő alatt 19 ezer frtot gyűjtöttek Te-kintettel arra, hogy a jegyzők száma sokkal kevesebb mint a kath. tanítóké, s sokkal jobb dotáció és nyugdíjazásuknál fogva esetleg hátrahagyott árváik nincsenek annyira kitéve az elpusztulás veszélyeinek, mint a tanítók árvái, e példából buzdítást merithetnének kath. tanítóink, a kath. árvaház ügyének buzgó felkarolására. Ajánljuk mai tárcánkban kifejtett mód gyakorlását. Csak egy krajczár!

**Óvóképző-intézet** megnyitása Szatmáron. Szept. 25-én áldotta meg *Meszlényi* Gyula szatmári püspök úr Ő Méltósága Szatmár új közművelődési intézetét. Ez alkalommal dr. *Steinberger* Ferencz igazgató szép beszédben fejtegete az óvóintézetek jelentőségét és az óvónök nemes hivatását erkölcsi és hazafias szempontból. Utána a püspök úr szólott; beszédét legközelebb hozni fogjuk.

**Se pénz — se tanító.** Trencsén-megye kir. tanfelügyelője a tanítói fizetések szabályozására vonatkozó törvényjavaslat megjelenése alkalmából indokolt előterjesztést tett a közigazg. bizottságnak, ez pedig a miniszteriumnak, a melyben arra kéri a kormányt, hogy a megye területén a 300 frtos minimumnal sem bírő 194 tanító fizetését államszegélylyel egészítse ki, s a tultömött iskoláknál újból szervezendő 40 tanító fizetésének egy részét szintén vállalja el.

**Iskolai alapítvány.** Budapest főváros közönsége Mária Valéria főhercegnő és Ferencz Szalvátor

főherceg egybekelése alkalmával 30 ezer forintnyi alapítványt tett, melynek kamatai fővárosi elemi iskolai leányok részére szolgálnak öszlőndijakul. A felsőbb jóváhagyás folytán helybenhagyott alapítvány kamatai a folyó iskolai év végén fognak először kiosztatni.

**Képezdek egyesítése.** Vaszary Kolos hercegprimás tervét, mely szerint a nagyszombati és budapesti tanítóképzőket Esztergomban egyesíteni szándékozik, nemcsak a sajtó, de a legmagasabb illetékes szakkörök is a legkedvezőbben fogadták. Erre mutat a kultuszminiszter azon legújabb intézkedése is, a melylyel a kath. tanulm. alpból élvezett dotációkat nevezett intézetektől megvonni szándékozik; nemkülönben fontos az országgyűlés közökt. bizottsága előadójának, dr. Tódor József kanonok és orsz. képviselő jelentése is, aki a nevezett bizottság márczius havi ülésén igen melegen üdvözölte a hercegeprimás egyesítési tervét, mint olyant is, a mely hivatva lesz a kath. tanítóképzés ügyének intenzivebb fejlesztését előmozdítani. Hiteles kézből nyert értesülésünk szerint a győri püspök, ki megyéjében két tanítóképzőt tart fenn, legközelebb beolvasztani szándékozik a sopronit a győribe, a mely egyesítés mellett a finanszialis indokokon kívül, fontos magyarosítási érdekek is szólnak.

**Uj iskola.** Királyfa pozsonymegyei község erdődi gróf Pálffy János kegyúr nagylelkű támogatásával új iskolát és tanítói lakot építtetett. A palotászerű épület tizezer forintba került, mihez gróf Pálffy János ó méltósága hét ezer forinttal járult. Az iskolát e hó 25-én avatta fel ünnepélyesen dr. Komlóssy Ferencz Esztergom egyházmegyei főtanfelügyelő, ki az egyházi szertartás után lelkes beszédet intézett az öt szomszéd községből körmenetekben összesereglett ünnepelő-közönséghez. Beszédében kiemelte a valláserköcsi nevelés fontosságát, buzdította egyuttal Királyfa község lakóit, — a kik még meg nem magyarosodtak — küldenék szorgalmasabban gyermekeiket az iskolába, hogy a magyar nyelvet elsajátíthassák. Gr. Pálffy nagy szolgálatot tett nagylelkű adományával az egyháznak és hazának. Az iskola felállítása körül sok érdeme van Markovics István egyházfalvai plébánosnak, Róth József kir. tanfelügyelőnek, Smeringa Szilvér körjegyzőnek. A község lakói soká fogják áldani buzgalmukat, fáradságukat, hogy e páratlan iskola létesítésén közreműködtek, legnagyobb hálával telnek el azonban nemeslelkű kegyuruk iránt, a ki oly sokat költ iskolák, templomok és plébániák fentartására. Isten fizesse meg jóságát.

**Az orsz. közegészségi egyesület pályázatai.** 1. Az országos közegészségi egyesület a Trefort-alapból a rendelkezésre álló kamatok erejéig (mintegy 700 frt) több 2 20 aranyra rugó jutalmat oszt ki, azonkívül diszoklevelet ad olyan egyéneknek (férfiaknak és nőknek), kik a mértékletesség, tisztaság, egészséges építkezés, lakás és életmód terjesztése, visszaszokások megszüntetése, egészséges játékok és szórakozások meghonosítása útján vagy bármi más módon kisebb vagy nagyobb körben, a családi vagy közéletben a közegészségügy előmozdításában érdemeket szereztek.

2. E pályázat első sorban a lelkészeket, tanítókat és községi előjárókat illeti.

3. Akik a Trefort-díjra számot tartanak, az egyesület elnökségéhez intézett levélben maguk jelentkezhetnek, kitüntetvén az okokat, melynél fogva a díjra számíthatnak.

4. A díjazásra érdemeseket ajánlhatják továbbá az egyesület elnöksége, titkársága, választmányi tagjai, az egyesület bármely tagja, meg az egyházi, iskolai és politikai hatóságok.

5. A pályázó leveleket és írott ajánlatokat 1893-ik évi februárius hó 15-ig az egyesület elnökségéhez címmezve (Budapest, VIII. Eszterházy-u. 5.) kell beküldeni.

6. A díjakat és diszokleveleket a kiküldött bírálóbizottság jelentése alapján a választmány itéli meg és határozatát az 1893. tisztújító közgyűlés elé terjeszti. — II. Az orsz. közegészségi egyesület 1892. évi június 13-án tartott közgyűlésén a következő pályakérdést tüzte ki: Irja le a pályázó a gyermekegészségügyi viszonyokat valamely törvényhatóság (város vagy megye) területén. Nevezetesen vázolja statisztikai adatokkal a gyermekhalandóságot, közölje a törvényhatóság intézkedéseit és intézményeit a gyermekhalandóság csökkentésére, valamint ugyanez irányban netán működő társadalmi intézményeket. Törekedjék az intézkedések és intézményeknek hatását a gyermekegészségügyre megvilágosítani. Végre fejtse ki tanulmányai és megfigyelései alapján a szükséges állami és társadalmi intézkedéseket a gyermekegészségügy javítására.

A tisztán írott és lapszámozott pályamunkát 1893. decz. 31-éig kell a közegészségi egyesület titkári hivatalába (Eszterházy-utca 5. sz.) beküldeni.

A pályadíjat a választmány jelentése alapján a legközelebbi közgyűlés adja ki.

A díj 100 frt, ezenkívül a szerző — ha a művet az egyesület kiadja — szokásos írói díját megkapja. A jutalmazott pályamű az egyesület tulajdona.

**RÖVID HIREK. Uj népiskola Maglódon.** Maglód község új r. kath. népiskoláját f. hó 8-án szentelte fel és adta át magasztos rendeltetésének *Matyka* Vilmos ecséri esperes-plébános, kinek az iskolaépítés körül nagy érdemei vannak, amennyiben a váczi káptalantól felvett kölcsön tőke kamatainak fizetését magára vállalta. Sokáig éljen! — **Meghívó.** A Veszprém egyházm. róm. kath. tanítóegylet veszprémvidéki köre őszi közgyűlését 1892. október 5-én tartandja Veszprémben, d. e. 9 órakor, a szt. Anna-iskola szokott helyiségében, melyre az egylet összes tagjait és a tanügy barátjait tisztelettel meghívja az elnökség. — **Tanító-választás.** A pápai róm. kath. hitközség százas bizottsága múlt hó 8-án Pintér Gyulát választotta meg 72 szavazattal tanítónak — **Malaczkán az állami népiskolában** helyszűke és a tanítók hiánya miatt igen sok növendéket küldtek vissza. Ez a sajnos állapot a tót ajku lakosságra rendkívül leverőleg hatott. Mi haszna a magyarosító törekvésnek, ha a tót ajku lakosság nem küldheti gyermekeit a magyar iskolába, mert ott nincs számára hely!? — **Ösztöndíjak tanulóknak.** A budapesti tanítók segélyegyesülete tizenegy 50—50 forintos tanulói ösztöndíjra pályázatot hirdet. A folyamodványokhoz melléklendő a mult tanévi bizonyítvány s igazolvány arról, hogy a folyamodó jelenleg is valamely iskolát látogat. Csak a tagok gyermekei pályázhatnak. Kérvények október 15-ig *Sántha* Lajos titkárnál (VII., Kazinczy-utca 25.) sz. nyújtandók be. — **Uj iskola.** Monostor-apáti község, br. *Hornig* Károly megyés-püspök bőkezűsége folytán, új iskola-épületet kapott. Az új iskola a kor igényeinek megfelelőleg már készen áll s fölszenteltetése is nemsokára végbe megy. — **Uj iskola.** Páhiban

(Pestmege), nagy ünnepséggel avatták fel az új iskolát, melyet a község a kalocsai egyházmegye támogatásával létesített. Az egyházi szertartást Mayer Béla cz. püspök végezte. — **Párhuzamos osztályok a fővárosi népiskolákban.** A fővárosi iskolaköteles gyermekek száma az idén tetemesen növekedett. A fővárosi tanács ennek következtében a IX. kerületben egy polgári iskolai osztályt, azonkívül a főváros különböző kerületeiben 16 elemi iskolai osztályt nyitott. — **Gyógyszer a dadogás ellen.** Egy német tanító azt mondja, hogy ő egy tanítványát következőképpen szoktatta le a dadogásról. Meghagyta neki, hogy mondjon utána egytagu szót, pl. der Tisch s minden szó kimondásakor üssön az öklével egyet az iskola asztalára. Körülbelül két hónapi gyakorlása ezen eljárásnak kigyógyította a gyermeket a dadogásból.

Cs. kir. szabadalmazott  
**Chemiai-technikai labororium,**  
hektograf-, gummiáru- és  
kautschuk-bélyegző-gyár.  
Mindennemű irodai szükségletek gyára.

**TINTNER J. E.**

Vegyész-mérnök.

A felséges kir. család több tagjának, ugyszint a legmagasabb bel- és külhoni hatóságok, előljáróságok, intézetek stb. szállítója.

Alapított 1850-ben.

**BUDAPEST, Kigyó-tér 2. szám.**

Bécs, V., Krongasse 6. saját házában.

**Madonna de Lourdes.**

**Az Isten anyja**

a massabielle-i (Lourdes mellett Francia ország) sziklabarlangban.

**A barlangnak árai szoborral:**

a barlang a szobor agyagból	fából
magassága	
a) 180 cm 100 cm.	75.— 90.—
b) 140 » 75 »	40.— 58.—
c) 120 » 63 »	30.— 42.—
d) 100 » 56 »	20.— 35.—
e) 70 » 45 »	10.— 25.—
f) 60 » 35 »	7.80 18.50
g) 45 » 26 »	5.50 14.50

Barlang valódi kőből 85 cm. magas, faszoborral 25.50. — Barlang üveg alatt kerettel 25 és 60 frt.

Barlang szobor nélkül megegyezés szerint.

Függő és álló kereszték minden nagyságban a legolcsóbb áron

**Fraiden János-nál,**  
Waidhofen a/d. Ybbs, Alsó-Ausztria.

Bizonyítvány. „Az idevaló iskolánővérek kápolnája részére megrendelt „Mária Lourdes-barlang szoborral“ hiba nélkül érkezett meg és általános tetszésben részesült azoknál, kik eddig látták. Örömmre szolgál önt erről értesíthetni. — Szeged, 1888. jun. 3. Oltványi Pál, pápai kam.”

**Katholikusok**

segítetek a terjedelmes, de igen szegény Pius-egyházközségen, hogy a düledező kápolna helyett templomot építhessenek. Az építést f. évi Október 1-én kellene megkezdeni, de a költségeknek még fele is alig jött össze. Bármely esélyiséget köszönettel veszek.

**Frank**

a Sz.-Pius egyházközség plébánosa.

Berlin, Palisaden-Strasse Nr. 73.

Zelliger Alajos: „Esztergom-vármegyei irók koszorúja“

czímű művéből [Budapest, 1888. 8-r. VI+265 lap] még néhány példány kapható.

Ára 2 forint (etiam erga sacra).

Megrendelhető a N. E. F. N. E. V. E. L. Ó. kiadóhivatalában.

Az 1885. évi országos kiállításon kitűnő munkáért és jó ízlésért a nagy kiállítási éremmel kitüntetve.



**GAVORA JÓZSEF**



egyházi ruhák, szerek, társulati és templomi zászlók műintézete  
**Budapest, váczi-utcza 17. szám.**

Ajánlja dusan felszerelt  
egyházak és kápolnák

berendezéséhez szükséges tárgyait, a legjutányosabb áron, a lehető leg-szebb kivitelben, úgy a római kath. mint a keleti ritus szerint.

Nevezetesen:

**miseruhák, Ornatusok,**  
**reverendák, czimadák,**  
egyházi és társulati lobogók,



**szent szobrok,**  
**csillárok, képek,**

Monstranciák, stációképek, oltárok,  
**úrkoporsókat,**  
stb. stb.

Régi ruhák ujítását, valamint tűz-aranyozást és ezüstözést elvállalja és olesón készíti el. Arany-, ezüst- és selyem-himzések és himzett egyházi ruhák nagy választékban.

**Pontifikáló eszközök, Infulák.**

**LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)**

cs. és kir. udv. könyvkereskedés kiadásában, Budapest, Andrásy-út 21. szám alatt

megjelent tankönyvek:

**ÁBÉCZÉS-KÖNYV.**

A népi-iskolák I-ső osztálya számára

Irta: VARGYAS ENDRE, királyi tanfelügyelő.

**Ára kötve 14 kr.**

Ugyanazon szerzőtől, ugyancsak a nevezett kiadónál megjelentek a következő művek az oszlatlan népiskolák számára:

	Az ált. minist. engedély száma
MAGYAR NYELVTAN a II.—VI. osztály számára Ára kötve. . . . . 20 kr.	43.855—1890
FÖLDRAJZ a III.—VI. osztály számára. Ára kötve. . . . . 20 kr.	21.456—1890
MAGYAROK TÖRTÉNETE az V.—VI. osztály számára. Ára kötve. . . . . 20 kr.	7.487—1890
TERMÉSZETRAJZ az V.—VI. osztály számára Ára kötve. . . . . 20 kr.	7.487—1890
TERMÉSZETTAN az V.—VI. osztály s az ismétlő-iskolák részére. Ára k. 24 kr.	55.050—1890

Értesítő és rendtartási szabályok. Ára . . . . . 5 kr.

A fent elősorolt s a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium által általánosan engedélyezett tankönyvek kaphatók a kiadónál s általa bármely könyvkereskedésben. — Bevezetés céljából mutatóvány-példányokkal szívesen szolgál a kiadó.

Most jelent meg:

**Allóírás ABC.**

Szerkesztették:

Dr. Gööz József, Schön József és  
Trájtler Károly.

Az allóírás szövegét előírta:

**VAJDA PÁL.****Ára kötve 20 kr.**

Tankönyvtől való bevezetés céljából mutatóvány-példánnyal díjmentesen szolgálunk.

**A németajku elemi népiskolák t. tanítóinak szives figyelmébe.**

A nem magyarajku népiskolák egyik legnehezebb, de egyuttal legnemesebb feladatát képezi a magyar nyelvben eladdig járatlan gyermekeket édes hazai nyelvünkre megtanítani.

Nem ismeretlen előttünk ama fárasztó munkásság, mit tanítóink java része e téren kifejt; de azt is tudjuk, hogy épen a tanítóság ajkain hangzik fel a panasz, hogy alkalmas tankönyv hiányában legbuzgóbb törekvésük sem eredményez kívánt sikert.

A jó nemes ügynek kívántunk szolgálni, midőn németajku népiskoláink részére oly olvasókönyveket adunk ki, melyek segítségével az idegen ajku gyermekek alaposan elsajátíthatják már az iskolában a magyar nyelvet.

Ez olvasókönyvekben ugy a tanítás, mint a tankönyvirodalom terén teljesen jártas tanférfiak munkája, a kik a czélt világosan szem előtt tartva, oly kézikönyvet adnak a gyermekek kezébe, a melyből a magyar nyelvet könnyen elsajátíthatják.

Midőn tehát **Mártonfy Márton**, temesmegyei kir. tanfelügyelő és **Gokler Antal**, temesvári közs. iskolai igazgató által szerkesztett „**Magyar ABC és Olvasókönyv**“, továbbá „**Nyelvgyakorló**“ czimű s négy füzetre terjedő tankönyvet a tisztelt iskolai hatóságok és tanító urak szives figyelmébe ajánljuk, egyben bizalomteljesen kérjük, hogy e tankönyveket már a beálló iskolai évben elfogadni s használatba vétetni sziveskedjék.

Ára a Magyar ABC és Olvasókönyvnek (I. évfolyam) kötve 30 kr. A Nyelvgyakorló II. évfolyamnak kötve szintén 30 kr. A III. évfolyam néhány nap mulva jelenik meg.

Kívánatra mutatóványt készséggel küldünk.

A jelzett könyv megrendelhető kiadóhivatalunkban vagy bármely könyvárus utján.

Továbbá szives figyelmébe ajánljuk a kiadásunkban megjelent **Mártonfy Márton** és **Pechány Adolf** által szerkesztett „**Földrajz**“, I-ső rész az elemi iskolák IV-ik osztálya számára ára 24 kr. II-ik rész az elemi iskolák V/VI. osztálya számára ára 35 kr; mindkét rész engedélyezett 6663/1892. sz. miniszteri rendelettel.

Ezen földrajzok **német nyelven** ugyanazon árban is kaphatók s a nm. ministerium által 49.387/1891. sz. rendelettel általánosan engedélyeztettek. Hazafias tisztelettel vagyunk

**LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai)**

cs. és kir. udv. könyvkereskedés Budapest, Andrásy-út 12. sz. a.

**Humor.** A budapesti leánygimnázium megnyitásához már minden kellék megvan, csak még a következők hiányzanak: 1. Az iskolai helyiség. 2. A beíratkozó leányok. 3. A nyilvánossági jog. Tekintettel e némileg lényegeseknek látszó hiányokra, a vállalat egyik intézője kijelenti, hogy a leánygimnáziumot — egyelőre nem nyitják meg.

— **Templom orgonák** 4, 10 és 14 változatúak, valamint új és használt *zongorák, pianók és harmoniumok* jótállás mellett jutányos árban kaphatók: *Végh B. Károly* budapesti orgona- és zongora-gyártónál, VII., király-utca 85. szám alatt.



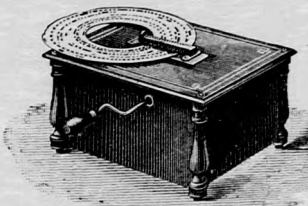
### Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szabad. hangszer-ipar

Budapest, VII., Kerepesi út 36.

Saját gyártmányú mindenemű hangszerek és azok kellekei és alkatrészei. Minlennemű hangszerek és zenefőművek javítása és hangolása szakszerű pontossággal eszközöltetik.

— Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. —  
Harmonikáról külön árjegyzék kérendő.  
Zongorák javítása és hangolása pontosan eszközöltetik.



### „INTONA“

elpusztíthatlan acélhangokkal, változtatható acél-játéklapokkal és korlátlan műsorral. Ezen új találmányu hangszerrel minden előzetes tanulmány és zeneismeret nélkül száz meg száz tetszés szerinti zenedarabot lehet játszani.

Ára 10 forint, a kótalapok darabja 30 krajczár.

Megrendelések az árak előleges beküldése mellett vagy utánvétellel fogantositatnak.

**Harmonium-különlegességek nagy választékban.**  
Legalkalmasabb az énekkar vezetésére a **MINIATUR-HARMONIUM.**

Van szerencsém ezennel értesíteni, hogy **Benkő Gyula** helybeli könyvkiadónak, széles hazánkban ugyancsak elterjedt és előnyben ismert, következő tankönyvkiadványait megszereztem a **legújabb kiadásokban.** Ezen utolsó időben megjelent kiadások

### Ifj. NAGEL OTTÓ kiadása

bélyegzéssel kerülnek forgalomba. E bélyegzéssel ellátott új kiadások oly iskolákban való bevezetése, a hol ezen jeles tankönyvek eddig használatban nem voltak, főtörekvésem lévén, e cél elérésére kívánatra **mutatványpéldányokat** szívesen küldök **ingyen bérmentve,** a tankönyvszükséglet szállítására ugyanazon feltételek mellett készségesen ajánlkozom, mint a melyek bármelyik más kiadó részéről nyújthatnak.

Általánosan engedélyezve a magyar kir. közokt. miniszterium 17,358/88. számú rendeletével.

**Gáspár Ignác.** **Első oktatás a földrajzban.** A 4-osztályu elemi iskolák III. és IV. oszt. számára. Tizenkettedik javított kiadás, 62 fametszetű képpel kemény kötésben ára **32 kr.**

Általánosan engedélyezve a magy. kir. közoktatásügyi miniszterium 17,358/88. számú rendeletével.

**Gáspár Ignác.** **Elemi földrajz.** I. rész a népiskolák III. és IV. osztálya számára. Második javított kiadás, számos képpel, kem. köt. ára **24 kr.**  
II. rész a népiskolák V. és VI. osztálya számára 64 képpel, kemény kötésben ára **32 kr.**

**Udvardy Gyula.** **Magyarok története** életrajzi irányban, az elemi iskolák V. osztálya számára. Második javított kiadás ára **30 kr.**

**Füredi Ignác.** **Számtani példatár** a népiskolák számára. A második osztály számára, 5. javított kiadás kötve ára **20 kr.**

A harmadik osztály szám. 5. jav. kiadás **20 kr.**  
A negyedik osztály számára 3. javított kiadás kötve **24 kr.**

Az V. és IV. osztály számára 2. jav. kiad. **32 kr.**  
**Kis földrajz** falusi iskolák számára írta Gáspár Ignác. Ára **16 kr.**

**Erdős Miksa.** **Elemi természetrajz** a népiskolák felsőbb osztályai szám. 75 képpel, kem. köt. **40 kr.**

**Gáspár Ignác.** **Számtan** népisk. II. oszt. szám. **16 kr.**  
**Gáspár Ignác.** **Magyarország térképe** népiskolák számára **12 kr.**

**Dr. Ploetz Károly.** **Elemi francia nyelvtan.** A 33 kiadás után átdolgozta Nagy Lajos. I. rész, második javított kiadás kemény kötésben **44 kr.**

II. rész. Második javított kiadás kem. köt. **44 kr.**  
Mind a két rész egy kötetbe kötve **80 kr.**

E kitűnő tankönyv elemi és polgári iskolai használatra a m. k. közokt. miniszterium 17,358/88. számú rendeletével általánosan engedélyezve van.

**Dr. Ploetz Károly.** **Syllabaire française.** A francia nyelvtanítás első foka leányövendékek számára a 12. kiadás szerinti magyar nyelven átdolgozta Nagy Lajos. Kemény kötésben ára **50 kr.**

**Dr. Ploetz Károly.** **Conjugaison française.** Második fokozat a francia nyelv oktatására leányiskolában. Olvasókönyvvel és szótárral. Az eredeti 12. kiadás után magyar nyelvre átdolgozta Kubinyi F. A polg. isk. tanár. Kemény kötésben **80 kr.**

**Dr. Áhn Ferencz.** **Gyakorló tanfolyam a német nyelv gyors és könnyű megtanulására** az eredeti tanmódszer nyomán írta Nagy Lajos. Első rész nyolcadik javított kiadás kemény köt. ára **40 kr.**  
Második rész harm. jav. kiadás kem. köt. **40 kr.**  
Mind a két rész egy kötetben kötve **80 kr.**

**Szabó Endre.** **A kézimunka tanítása a népiskolában.** Második javított kiadás, ára **72 kr.**  
Alsófokú ipariskolák számára engedélyezettett a m. k. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1890/13,450. sz. rendeletével.

**Dr. Zsengeri B.** **Írálytan** alsófokú ipariskolák számára. Kemény kötésben ára **40 kr.**

Az itt elősorolt könyvek kaphatók:

**Ifj. NAGEL OTTÓ** könyvkereskedésében, Budapesten, a Nemzeti színház bérházában.

